

Remissvar om delbetänkandet Klimatförändringar och dricksvattenförsörjning (SOU 2015:51)

Sammanfattning

Kemikalieinspektionen lämnar bara synpunkter på valda delar av kapitel 4 och 5.

- Kemikalieinspektionen ser positivt på att utredningen uppmärksammat den ökade risken för spridning av kemiska ämnen till grundvatten som resultat av den ökade brandrisken som följer av klimatförändringarna.
- Kemikalieinspektionen anser att effekter av ökad bräddning i avloppssystemen på kemikalieförekomsten i ytvatten också bör belysas.
- Kemikalieinspektionen vill påpeka att användningen av kemiska bekämpningsmedel inom jordbruket inte bara påverkas av förlängd odlingssäsong. Även ändringar i typ av grödor som odlas har betydelse. Skogsbruket kan också komma att förändras på motsvarande sätt.
- Klimatförändringarna kan, enligt Kemikalieinspektionen, även leda till ökat behov att förebygga och bekämpa andra arter och typer av organismer. Ökad röta, invasiva arter och vektorburen smitta kan komma att öka och behöva bekämpas.
- Kemikalieinspektionen förordar stöd till forskning om odlingsmetoder som minskar behovet av kemisk bekämpning inom jordbruket.
- Kemikalieinspektionen anser att det är viktigt att det även inom skogsbruket sker en fortsatt utveckling av hållbara medel och metoder för att möta förväntad ökning av skadegörare.

Synpunkter

Betänkandet behandlar framför allt områden som är utanför Kemikalieinspektionens verksamhetsområde, såsom hur grundvatten och ytvattennivåerna kan komma att fluktuera fram till nästa sekelskifte. Kemikalieinspektionen lämnar därför endast synpunkter på valda delar av kapitel 4 och 5. Vissa av dessa synpunkter har också lämnats muntligen vid Näringsdepartementets hearing den 21 september 2015 på Rosenbads konferenscenter.

Kapitel 4. Klimateffekter på yt-och grundvattenkvalitet

4.3.3 Brand

Kemikalieinspektionen ser positivt på att utredningen uppmärksammat den ökade risken för spridning av kemiska ämnen till grundvatten som resultat av ökad brandrisk och därmed risk för ökad användning av kemiska brandbekämpningsmedel i närheten av dricksvattentäkter.

4.4 Kemiska risker. Sid 51, andra stycket

Kemikalieinspektionen kan inte se att kemikalieanvändningen och den diffusa spridningen av kemikalier till avloppssystemen kommer att minska under överskådlig tid. I avloppsvattnen finns och kommer att finnas en cocktail av ett stort antal kemikalier (detta inkluderar t.ex. läkemedelsrester samt nano- och mikropartiklar) för vilka kunskapen om hälso- och miljöeffekter är dålig idag. Här bör därför även lyftas fram effekterna av ökad bräddning av orenat avloppsvatten och dagvatten (som beskrivs på sid. 47) på utsläpp av kemikalier till recipienten, med hänsyn till att ytvattenverk i nuläget inte är byggda för att kunna rena råvatten som är förorenade med kemikalier.

4.4 Kemiska risker. Sid 51, fjärde stycket

Klimatförändringarna påverkar inte bara odlingssäsongens längd, utan även förändringar i vilka grödor som odlas. Förutsättningar för växtskadegörare kan innebära att behovet av växtskydd ökar. Om inte växtodlingen hinner anpassas med nya metoder, eller växtskyddet inte utvecklar icke-kemiska alternativ, kan klimatförändringarna leda till en ökad användning av kemiska bekämpningsmedel. Även skogsbruket kan påverkas på motsvarande sätt.

Klimatförändringarna kan även leda till ökat behov att förebygga och bekämpa andra organismer. Vid ett fuktigare klimat kan ett effektivare rötskydd behövas. Invasiva arter¹ kan behöva bekämpas. Förekomsten av vektorburen smitta² kan öka och vektorer behöva bekämpas. Om inte andra metoder utvecklas kan även dessa områden driva fram en ökad användning av kemiska bekämpningsmedel.

4.4 Kemiska risker. Sid 51, längst ned, en detalj synpunkt

I betänkandet anges:

”Dricksvattenproducenter ska löpande kontrollera sitt råvatten... Viss delning av provtagningsdata och information sker också gentemot miljömålsarbetet och vattenförvaltningen, medan det omvända tycks vara mer ovanligt.”

Kemikalieinspektionen ställer sig frågande till denna formulering eftersom miljöövervakningsdata är öppna för alla.

---

¹ Främmande arter som skapar problem för naturen och människan

² En vektor är ett djur i vilken virus, bakterier eller parasiter kan överleva. Vektorn själv påverkas oftast inte utan är den som förmedlar smittämnet till ett värdjur.

*Kapitel 5. Forskning och utveckling kring klimat och dricksvatten**5.3. Fortsatta behov*

Utöver det som redan nämns i detta kapitel förordar Kemikalieinspektionen stöd till forskning om odlingsmetoder som minskar behovet av kemisk bekämpning inom jordbruket. Även för skogsbruket är det viktigt med fortsatt utveckling av hållbara medel och metoder, inklusive skogsodlingsmetoder, för att möta förväntad ökning av skadegörare.

Parallellt med klimatförändringarna sker förändringar inom andra områden som kommer ha stort inflytande på den framtida användningen av kemiska växtskyddsmedel. Det handlar om att framtagande av nya verksamma ämnen för växtskyddet har avtagit under senare år och mycket tyder på att detta är en ihållande trend. Detta beror främst på svårigheter att finna nya substanser med nya verkningsmekanismer och på omfattande kostnader och krav på företagen som följer av reglering på EU-nivå. Som en direkt följd av detta blir verktygslådan för växtskyddet med verksamma ämnen och olika verkningsmekanismer allt mer begränsad. Detta leder i sin tur till ökande användning och problem med resistensutveckling av de kvarvarande ämnena.

För att motverka ökande användning av kemiska bekämpningsmedel som kan förorena dricksvattentäkter till följd av klimatförändringarna, och för att möta den ovan beskrivna problematiken, finns behov av att stimulera mer hållbara metoder. Det kan handla om icke-kemiska alternativ, förebyggande metoder och andra odlingstekniska åtgärder.

Detta har varit särskilt tydligt inom skogsnäringen med de omfattande satsningar som flera stora skogsbolag har gjort de senaste åren kring mekaniska skydd mot insektsangrepp på barrträdsplantor. Förutsättningarna har hittills varit gynnsamma för en sådan utveckling bland annat på grund av de relativt resursstarka intressena som skogsbolagen representerar. För att motsvarande utveckling även ska kunna ske framgångsrikt inom odling av lantbruks- och framförallt trädgårdsgrödor, samt fortsatt inom skogsnäringen, krävs större samhälleliga insatser i form av stöd till forskning och utveckling.

I detta ärende har generaldirektör Nina Cromnier beslutat. Helena Parkman har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Mona Blomdin Persson, Per Nordmalm, Peter Bergkvist och Jan Hammar deltagit.

På Kemikalieinspektionens vägnar

Nina Cromnier

Helena Parkman